

ČEŠTINA

střídnice za jery jsou stejné:

ъ > e (*sen*)

ъ > e (*den*)

pslov. nosovky:

*pęť – *pět*, ale *jazyk*

*rąka – *ruka*

zachovává se skupina **kv, gv** před samohláskami **ě, i** diftongického původu (*květ, hvězda*)

za pslov. skupiny *tj *dj *ktj *kti se vyvinuly střídnice **c, z, c, c** (*svíce, mez, noc, pec*)

střídnice za **ch** po 2. palatalizaci velár se ztotožnila se střídnicí po 1. palatalizaci (*moucha – mouše*)

skupiny **tl, dl** zůstaly nezměněné, nezjednodušily se (*vedl, pletl*)

zaniklo epentetické **l'** (*země*)

změna skupin:

TorT (pslov. *korva, *vorna, *gordъ) – **TraT** (*vrána, kráva, hrad*)

TolT (pslov. *golva) – **TlaT** (*hlava*)

TerT (pslov. *dervo) – **TrěT** (*drěvo > dřěvo > dřevo*)

TeI T (pslov. *melko) – **TlěT** (*mlěko > mléko*)

orT, olT – raT, laT, roT, loT – *rádlo, lakomý, rovný, loket*

Přízvuk na první slabice

Zachovaly se slabičné likvidy **r, l** (*krk, plný*)

Zachovala se fonetická kvantita (*dráha – drahá*)

Došlo ke změně **g > h** (*hora*)

Mt 2:2-12

[1](#) Když se narodil Ježíš v judském Betlémě za dnů krále Heroda, hle, mudrci od východu se objevili v Jeruzalémě a ptali se: [2](#) „Kde je ten právě narozený král Židů? Viděli jsme na východě jeho hvězdu a přišli jsme se mu poklonit.“ [3](#) Když to uslyšel Herodes, znepokojil se a s ním celý Jeruzalém; [4](#) svolal proto všechny velekněze a zákoníky lidu a vyptával se jich, kde se má Mesiáš narodit. [5](#) Oni mu odpověděli: „V judském Betlémě; neboť tak je psáno u proroka: [6](#) „A ty, Betléme, v zemi judské, zdaleka nejsi nejmenší mezi knížaty judskými, neboť z tebe vyjde vévoda, který bude pastýřem mého lidu, Izraele.““ [7](#) Tehdy Herodes tajně povolal mudrce a podrobně se jich vyptal na čas, kdy se hvězda ukázala. Potom je poslal do Betléma a řekl: [8](#) „Jděte a pátrejte důkladně po tom dítěti; a jakmile je naleznete, oznamte mi, abych se mu i já šel poklonit.“ [9](#) Oni krále vyslechli a dali se na cestu. A hle, hvězda, kterou viděli na východě, šla před nimi, až se zastavila nad místem, kde bylo to dítě. [10](#) Když spatřili hvězdu, zaradovali se velikou radostí. [11](#) Vešli do domu a uviděli dítě s Marií, jeho matkou; padli na zem, klaněli se mu a obětovali mu přinesené dary – zlato, kadidlo a myrhu. [12](#) Potom, na pokyn ve snu, aby se nevraceli k Herodovi, jinudy odcestovali do své země.

SLOVENŠTINA

střednice za jery jsou: v krátkých slabikách **e, o, a**, v dlouhých **ie, o, á** (*deň, ovos, kotál*)
(čes. *pátek, s ševcem, mech* - - - sl. *piatok, so ševcom, mach*)

pslov. nosovky:

*pęť – *pät'*

*rąka – *ruka*

zachovává se skupina **kv, gv** před samohláskami **ě, i** diftongického původu (*květ, hvězda*)

za pslov. skupiny ***tj *dj *ktj *kti** se vyvinuly střednice **c, dz, c, c** (*svieca, medzi, noc, péct*)

skupiny **tl, dl** zůstaly nezměněné, nezjednodušily se (*viedla, plietla, ale viedol, plietol*)

zaniklo epentetické **l'** (*zem, Gsg. zeme*)

změna skupin:

TorT (pslov. **korva, *vorna, *gordъ*) – **TraT** (*hrad*)

TolT (pslov. **golva*) – **TlaT** (*hlava*)

TerT (pslov. **dervo*) – **TrěT** (*drěvo > drevo*)

TelT (pslov. **melko*) – **TlěT** (*mlieko*)

orT, olT – (**raT, laT**), **roT, loT** – *rovný* (počáteční **ra-, la-** ve slovech jako *ražeň, laket', lani*)

Přízvuk na první slabice

Zachovaly se slabičné likvidy **r, l**, vedle krátkých sonantů se rozvinuly jejich dlouhé protějšky
(*zrno – zín, vlna – vln*)

Zachovala se fonetická kvantita, omezená však tzv. rytmickým zákonem (*krásny, dávam*)

Došlo ke změně **g > h** (*hora*)

Ježišovo narodenie

[1](#) Ježiš sa narodil v Betleheme, v Judsku, za vlády kráľa Herodesa. V tom čase prišli do Jeruzalema astrológovia z východných krajín [2](#) a vypytovali sa: „Kde je ten židovský kráľ, ktorý sa práve narodil? Videli sme na východe jeho hviezdu a prišli sme sa mu pokloniť.“

[3](#) Táto novina veľmi znepokojila kráľa Herodesa, ale aj všetkých obyvateľov Jeruzalema.

[4](#) Zvolal všetkých veľkňazov a učiteľov Zákona a vyzvedal sa ich, kde sa má Mesiáš narodiť.

[5](#) Odpovedali mu: „V Betleheme, v Judsku, lebo prorok Micheáš predpovedal: [6](#) Betlehem, nie si najbezvýznamnejší v Judsku, lebo z teba vyjde vojvodca, ktorý sa bude starať o môj ľud ako pastier o ovce.“

[7](#) Herodes si tajne pozval astrológov z východu a podrobne sa ich vypytoval, kedy sa tá hviezda po prvý raz zjavila.

[8](#) Poslal ich do Betlehema a poveril úlohou: „Chodte a dôkladne zistite všetko o tom dieťati, a keď ho nájdete, prídte mi to oznámiť; aj ja sa mu pôjdem pokloniť.“

[9](#) Astrológovia kráľa vypočuli a dali sa na cestu.

[10](#) Hviezda sa im znova zjavila a viedla ich až na miesto, kde bolo dieťa. Nevýslovne sa z toho tešili.

[11](#) Vošli do domu a našli tam dieťa s jeho matkou Máriou. Padli pred ním na kolená a klaňali sa mu. Potom otvorili klenotnice a dali mu vzácne dary: zlato, kadidlo a drahocenný olej.

[12](#) Vo sne ich však Boh varoval, aby sa nevracali k Herodesovi. Do svojej krajiny sa teda pobrali inou cestou.

HORNÍ A DOLNÍ LUŽICKÁ SRBŠTINA

Jazyk, kterým mluví zbytky slovanského obyvatelstva v Německu v povodí horního toku řeky Sprévy (něm. Spree) v okolí měst Chotěbuz (dluž. Chóšebuz, něm. Cottbus) a Budyšín (hluž. Budysin, něm. Bautzen). Je to část území historické Dolní a Horní Lužice (které dlouho tvořily součást českého státu).

V důsledku starších nářečních rozdílů i v souvislosti s hospodářskými, politickými a kulturními poměry se tu vytvořily dva spisovné jazyky – hornolužická srbština (hornolužičtina) a dolnolužická srbština (dólnolužičtina).

Metateze likvid: vznikly skupiny *trot-*, *třet-*, *tlot-*, *tlet-*. Samohlásky *o*, *e* se v slabikách s metatezí někdy dloužily a daly pak *ó*, *ě* – hluz. *hród*, *wrótká*, *wlóha*, *brémjo*, *mlěc* (čes. *hrad*, *vrátka*, *vláha*, *břímě*, *mlít*)

změna skupin:

TorT (pslov. **korva*, **vorna*, **gordъ*) – **TroT** (hluž. *hród*, dluž. *grad*)

TolT (pslov. **golva*) – **TloT** (hluž. *hłowa*, dluž. *głowa*)

TerT (pslov. **dervo*) – **TřeT** (*drjewo*)

TelT (pslov. **melko*) – **TleT** (*mloko*)

Samohlásková kvantita jako významotvorný prostředek zanikla (většinou).

*tj, **dj* se změnily v sykavky – hluz. *ć*, *dź*, dluž. *ś*, *ź*

Po *s*, *z*, *c* se vyskytuje jen *y* – tyto souhlásky jsou foneticky tvrdé.

Slabiky *ky*, *gy* se změnily v *k'i*, *g'i* (hluž. *h'i*)

Přízvuk na první slabice

Změna *dz* > *z* – hluz. *mjez*, dluž. *mjazi* (čes. *mezi*)

Lužická srbština zachovává duál a jednoduchá préterita – ta tvoří dohromady jeden čas (rozdíl aoristu a imperfekta je tu vidový)

Mezi sebou se obě lužické srbštiny liší těmito rysy:

1. Různými střídnicemi za nosovku *ɛ* – hluz. *'a (ja)*, dluž. *ě*

hluž. *jazyk*, *hladač*, *swjaty*

dluž. *jazyk*, *glědas*, *swěty*

Nosovka *q* má stejnou střídnicí – *u* (*ruka*)

2. V hluz. *g* > *h* (hluž. *hora*, dluž. *góra*)

V dluž. se *h* vyskytuje v přejatých slovech a jako hláska protetická (např. *hoko* – „oko“, *hokolo* – „okolo“)

3. Za čes. **slabičné r** je v hluz. *-or-*, *-ěr-*, v dluž. *-ar-*, *-jar-*

hluž.: *borloh*, *mjerznyć*, *chort*, *hordy*

dluž.: *barlog*, *marznuś*, *chart*, *gjardy*

(čes.: *brloh*, *mrznout*, *chrt*, *hrdý*)

4. Za *ɚ* je v dluž. vždy *e* – *wen*, *mech*, hluz. vždy *o* – *won*, *moch* (čes. *ven*, *mech*)

POLŠTINA

střednice za jery jsou:

ъ > e (*sen*)

ъ > 'e (*dzień*)

Zachování nosovek (s odchylkami od stavu praslovanského) – *ę* a **M** (psáno *q*)
(*dąb* – *dębu*, *trząść* – *trzęsę*)

pslov. nosovky:

***рѣть** – *pięć*

***рѣка** – *ręka*

zachovává se skupina **kv**, **gv** před samohláskami *ě*, *i* diftongického původu (*kwiat*, *gwiazda*)

za pslov. skupiny ***tj** ***dj** ***ktj** ***kti** se vyvinuly střednice **c**, **dz**, **c**, **c** (*świeca*, *miedza*, *noc*, *piec*)

střednice za **ch** po 2. palatalizaci velár se ztotožnila se střednicí po 1. palatalizaci (*mucha* – *musze*)

skupiny **tl**, **dl** zůstaly nezměněné, nezjednodušily se (*wiodł*, *plótl*)

zaniklo epentetické **l'** (*ziemia*)

změna skupin:

TorT (pslov. *korva, *vorna, *gordъ) – **TroT** (*wrona*, *krowa*, *gród*)

TolT (pslov. *golva) – **TloT** (*głowa*)

TerT (pslov. *dervo) – **TřeT** (*drzewo*)

TelT (pslov. *melko) – **TleT** (*mleko*)

orT, **olT** – **raT**, **laT**, **roT**, **loT** – *równy*, *łakomy*

praslov. *ě* dalo **-a-** před předoazyčnou tvrdou souhláskou (*las*, *biały*), následuje-li jiná souhláska, nedošlo k této přehlásce a zachovává se původní 'e (*on miał* – *oni mieli*, *miara* – *mierzyć*)

Přízvuk na předposlední slabice

Dzekání (**ć**, **dź** za **t'**, **d'**)

Nepřítomnost slabických likvid (*wiatr* je slovo jednoslabičné)

Zánik samohláskové kvantity

1 Gdy zaś Jezus narodził się w Betlejem w Judei za panowania króla Heroda¹, oto Mędrcy¹ ze Wschodu przybyli do Jerozolimy

2 i pytali: «Gdzie jest nowo narodzony król żydowski? Ujrzeliśmy bowiem jego gwiazdę² na Wschodzie i przybyliśmy oddać mu pokłon».

3 Skoro to usłyszał król Herod, przeraził się, a z nim cała Jerozolima.

4 Zebrał więc wszystkich arcykapłanów i uczonych ludu i wypytywał ich, gdzie ma się narodzić Mesjasz.

5 Ci mu odpowiedzieli: «W Betlejem³ judzkim, bo tak napisał Prorok:

6 A ty, Betlejem, ziemio Judy,

nie jesteś zgoła najlichsze spośród głównych miast Judy,

albowiem z ciebie wyjdzie władca,

który będzie pasterzem ludu mego, Izraela»⁴.

7 Wtedy Herod przywołał potajemnie Mędrców i wypytał ich dokładnie o czas ukazania się gwiazdy. 8 A kierując ich do Betlejem, rzekł: «Udajcie się tam i wypytajcie starannie o

Dziecię, a gdy Je znajdziecie, donieście mi, abym i ja mógł pójść i oddać Mu pokłon». 9 Oni zaś wysłuchawszy króla, ruszyli w drogę. A oto gwiazda, którą widzieli na Wschodzie, szła

przed nimi, aż przyszła i zatrzymała się nad miejscem, gdzie było Dziecię. 10 Gdy ujrzeli

gwiazdę, bardzo się uradowali. 11 Weszli do domu i zobaczyli Dziecię z Matką Jego, Maryją;

upadli na twarz i oddali Mu pokłon. I otworzywszy swe skarby, ofiarowali Mu dary: złoto,

kadzidło i mirrę. 12 A otrzymawszy we śnie nakaz, żeby nie wracali do Heroda, inną drogą

udali się do swojej ojczyzny.

RUŠTINA

střídnice za jery jsou:

ъ > o (*son*)

ъ > e (*deň*)

pslov. nosovky:

***pęť** – *pjať* ('a)

***rąka** – *ruka* (u)

palatalizovala se **kv**, **gv** před samohláskami **ě**, **i** diftongického původu a dala střídnice **cv**, **zv** (*cvet, zvezda*)

za pslov. skupiny ***tj** ***dj** ***ktj** ***kti** se vyvinuly střídnice **č**, **ž**, **č**, **č** (*sveča, meža, noč', peč'*)

skupiny **tl**, **dl** se zjednodušily a daly **l**, **l** (*šilo, oni pleli*)

zachovalo se epentetické **l'** (*zemlja, ja kuplju*)

slabičné likvidy **r**, **l** se změnily na **er**, **ol**, **ol** (*tverdyj, gorlo, volk*)

zachoval se fonologický volný a pohyblivý přízvuk, přízvuk síly, který způsobuje redukcí nepřízvučných vokálů (*golová – gólovu – golóvka*)

za pslov. skupiny **TorT**, **TolT**, **TerT**, **TelT** se vyvinulo plnohlási;

změna skupin:

TorT (pslov. *korva, *vorna, *gordъ) – **ToroT** (*vorona, korova, gorod*)

TolT (pslov. *golva) – **ToloT** (*golova*)

TerT (pslov. *dervo) – **TereT** (*derevo*)

TelT (pslov. *melko) – **TeleT** (*moloko*)

ale: máme i střídnice **TraT** – *grad, glava*, střídnice **raT** – *razum* – církevněslovanské prvky, které se dostaly do spisovného jazyka a tvoří jeho součást (stejný je i případ *choždenije* – střídnice **žd** za ***dj** církevněslovanského původu)

vokál **e-** na začátku slova se změnil na **o-** (*osen', ozero*)

došlo k rozšíření zdvojených souhlásek, nejčastěji v předložkových spojeních (*ivesti*)

akání – v slabikách před přízvukem se nerozlišuje původní **a/o**, v ostatních slabikách se samohlásky redukují (*chorošo* vysl. [xărăšó])

veláry **k**, **g**, **ch** v DL sg. alternují s **k'**, **g'**, **ch'** (*noga – nog'e, doska – dosk'e*)

От Мафея 2

1Когда же Иисус родился в Вифлееме Иудейском во дни царя Ирода, пришли в Иерусалим волхвы с востока и говорят:

2Где родившийся Царь Иудейский? ибо мы видели звезду Его на востоке и пришли поклониться Ему.

3Услышав это, Ирод царь встревожился, и весь Иерусалим с ним.

4И, собрав всех первосвященников и книжников народных, спрашивал у них: где должно родиться Христу?

5Они же сказали ему: в Вифлееме Иудейском, ибо так написано через пророка:

6и ты, Вифлеем, земля Иудина, ничем не меньше воеводств Иудиных, ибо из тебя произойдет Вождь, Который упасет народ Мой, Израиля.

7Тогда Ирод, тайно призвав волхвов, выведал от них время появления звезды

8и, послав их в Вифлеем, сказал: пойдите, тщательно разведайте о Младенце и, когда найдете, известите меня, чтобы и мне пойти поклониться Ему.

9Они, выслушав царя, пошли. И се, звезда, которую видели они на востоке, шла перед ними, [как] наконец пришла и остановилась над [местом], где был Младенец.

10Увидев же звезду, они возрадовались радостью весьма великою

BĚLORUŠTINA

střídnice za jery jsou:

ъ > o (*son*)

ъ > e (*deň*)

pslov. nosovky:

*pęť – *pjať* ('a)

*rąka – *ruka* (u)

palatalizovala se **kv, gv** před samohláskami **ě, i** diftongického původu a dala střídnice **cv, zv** (*cvet, zvezda*)

za pslov. skupiny *tj *dj *ktj *kti se vyvinuly střídnice **č, ž, ě, ě** (*sveča, meža, noč', peč'*)

skupiny **tl, dl** se zjednodušily a daly **l, l** (*šilo, oni pleli*)

zachovalo se epentetické **l'** (*zemlja, ja kuplju*)

slabičné likvidy **r, l** se změnilly na **er, ol, ol** (*tverdyj, gorlo, volk*)

zachoval se fonologický volný a pohyblivý přízvuk, přízvuk síly, který způsobuje redukci nepřízvučných vokálů

za pslov. skupiny **TorT, TolT, TerT, TelT** se vyvinulo **plnohlási**;

změna skupin:

TorT (pslov. *korva, *vorna, *gordъ) – **ToroT** (*vorona, korova, gorod*)

TolT (pslov. *golva) – **ToloT** (*golova*)

TerT (pslov. *dervo) – **TereT** (*derevo*)

TelT (pslov. *melko) – **TeleT** (*moloko*)

protetické **v** před přízvučným **o, u** (*oči, ulice – вочы, вуліца*)

~ za **v, l** na konci slova a před souhláskou (*krev, vlk – кроў, воўк*)

došlo k rozšíření zdvojených souhlásek, nejčastěji v předložkových spojeních (*vvesti*)

změna **g > h** (ale v písmu je **g**)

akání – dochází k němu při a, o, e po měkkých souhláskách v nepřízvučných slabikách, na rozdíl od ruštiny se vyjadřuje i v písmu (je také jiného typu, než v ruštině)

dzekání a cěkání – změna palatálního t', d' v č, dž (*děti, ticho, den, tvrdý – дзеці, ціха, дзень, цвёрдыі*)

jakání – změna e > a před přízvukem (*нясу, вялікі – nesu, velký*)

Ойча наш, які ёсьць у нябёсах!
Хай сьвяціцца імя Тваё.
Хай прыйдзе Царства Тваё.
Хай будзе воля Твая й на зямлі, як на небе.
Хлеб наш надзённы дай нам на сёння;
і даруй нам даўгі нашыя, як і мы даруем даўжнікам нашым.
І ня ўвядзі нас у спакусу, але аслані нас ад злога —
бо Тваё ёсьць царства й сіла й слава навечна.
Амін.

Быццё	
Chapter 1 / 50	
1	На пачатку стварыў Бог неба і зямлю. >
2	А зямля была нябачная і пустая і цемра над безданьню, і Дух Божы лунаў над вадою. >
3	І сказаў Бог: хай будзе сьвятло. І сталася сьвятло. >
4	І ўбачыў Бог сьвятло, што яно добра, і аддзяліў Бог сьвятло ад цемры. >
5	І назваў Бог сьвятло днём, а цемру ноччу. І быў вечар, і была раніца: дзень адзін. >
6	І сказаў Бог: хай будзе цьвердзь пасярод вады, і хай аддзяляе яна ваду ад вады. >
7	І стварыў Бог цьвердзь, і аддзяліў ваду, якая пад цьвердзю, ад вады, якая над цьвердзю. І сталася так. >
8	І назваў Бог цьвердзь небам. І быў вечар, і была раніца: дзень другі. >
9	І сказаў Бог: хай зьбярэцца вада, якая пад небам, у адно месца, і хай явіцца суша. І сталася так. >
	І назваў Бог сушу зямлёю, а збор вады >

UKRAJINŠTINA

střídnice za jery jsou:

ъ > o (*son*)

ъ > e (*deň*)

pslov. nosovky:

*pęť – pjet' (*e*)

*rąka – ruka (*u*)

palatalizovala se **kv**, **gv** před samohláskami **ě**, **i** diftongického původu a dala střídnice **cv**, **zv** (*cvet, zvezda*)

za pslov. skupiny *tj *dj *ktj *kti se vyvinuly střídnice **č**, **ž**, **č**, **č** (*sveča, meža, noč', peč'*)

skupiny **tl**, **dl** se zjednodušily a daly **l**, **l** (*šilo, oni pleli*)

zachovalo se epentetické **ʋ** (*zemlja, ja kuplju*)

slabičné likvidy **r**, **l** se změnilly na **er**, **ol**, **ol** (*tverdyj, gorlo, volk*)

zachoval se fonologický volný a pohyblivý přízvuk, přízvuk síly, který způsobuje redukci nepřívzvučných vokálů

za pslov. skupiny **TorT**, **TolT**, **TerT**, **TelT** se vyvinulo **plnohlási**;

změna skupin:

TorT (pslov. *korva, *vorna, *gordъ) – **ToroT** (*vorona, korova, gorod*)

TolT (pslov. *golva) – **ToloT** (*golova*)

TerT (pslov. *dervo) – **TereT** (*derevo*)

TelT (pslov. *melko) – **TeleT** (*moloko*)

~ za **v**, **l** na konci slova a před souhláskou (*krev, vlk – кроу, воук*)

psl. **ě** přešlo na **i** (*sňih, tělo – snih, tělo*)

ikavismus (ikání) – psl. **e**, **o** v zavřených slabikách (po zániku slabých jerů) se změnilo na **i** (*stil – stola, kiň – konja*)

protetické **v**

vokalický systém *i, u, e, a, o, y* (a prejetované *ï, ɛ, я, ю*)

Мт 2:

1 ¶ Коли ж народився Ісус у Віфлеємі Юдейським, за днів царя Ірода, то ось мудреці прибули до Єрусалиму зо сходу,

2:2 і питали: Де народжений Цар Юдейський? Бо на сході ми бачили зорю Його, і прибули поклонитись Йому.

2:3 І, як зачув це цар Ірод, занепокоївся, і з ним увесь Єрусалим.

2:4 І, зібравши всіх первосвящеників і книжників людських, він випитував у них, де має Христос народитись?

2:5 Вони ж відказали йому: У Віфлеємі Юдейським, бо в пророка написано так:

2:6 І ти, Віфлеєме, земле Юдина, не менший нічим між осадами Юдиними, бо з тебе з'явиться Вождь, що буде Він пасти народ Мій ізраїльський.

2:7 Тоді Ірод покликав таємно отих мудреців, і докладно випитував їх про час, коли з'явилась зоря.

2:8 І він відіслав їх до Віфлеєму, говорячи: Ідіть, і пильно розвідайтеся про Дитячко; а як знайдете, сповістіть мене, щоб і я міг піти й поклонитись Йому.

2:9 ¶ Вони ж царя вислухали й відійшли. І ось зоря, що на сході вони її бачили, ішла перед ними, аж прийшла й стала зверху, де Дитячко було.

2:10 А бачивши зорю, вони надзвичайно зраділи.

SLOVINŠTINA

střídnice za jery jsou:

ѣ > a (*san*) v dlouhé slabice pod přízvukem, v krátké redukováný vokál ə, píše se e

ѣ > a (*dan*) v dlouhé slabice pod přízvukem, v krátké redukováný vokál ə, píše se e

pslov. nosovky:

***рѣтъ** – *pet (e)*

***рѣка** – *roka (o)*

palatalizovala se **kv, gv** před samohláskami **ě, i** diftongického původu a dala střídnice **cv, zv** (*cvet, zvezda*)

za pslov. skupiny ***tj *dj *ktj *kti** se vyvinuly střídnice **č, j, č, ě** (*sveča, meja, noč, peč*)

změna skupin:

TorT (pslov. **korva, *vorna, *gordъ*) – **TraT** (*grad*)

TolT (pslov. *golva) – **TlaT** (*glava*)

TerT (pslov. *dervo) – **TrěT** (*drevo*)

TelT (pslov. *melko) – **TlěT** (*mleko*)

za slabičné **l** je **ol** – *volk, dolg*

nepřízvučné souhlásky bývají redukovány

slovinština zachovává duál ve skloňování a časování, supinum

Mt.2

1 Ko je bil Jezus rojen v Betlehemu v Judeji v dneh kralja Heroda, so prišli modri z Vzhoda v Jeruzalem in 2 govorili: »Kje je ta, ki se je rodil kot judovski kralj? Videli smo namreč, da je vzšla njegova zvezda, in smo se mu prišli poklonit.« 3 Ko je kralj Herod to slišal, se je vznemiril in ves Jeruzalem z njim. 4 Sklical je vse vélike duhovnike in pismouke ljudstva ter pri njih poizvedoval, kje je rojen Mesija. 5 Rekli so mu: »V Betlehemu v Judeji, kajti takóle je pisano po preroku:

6 In ti, Betlehem, dežela Judova, nikakor nisi najmanjši med Judovimi voditelji; iz tebe bo namreč prišel vodnik, ki bo pasel moje ljudstvo Izraela.«

7 Tedaj je Herod skrivaj poklical modre in od njih natančno poizvedel o času, ko se jim je prikazala zvezda. 8 Nato jih je poslal v Betlehem in rekel: »Pojdite in natančno raziščite glede deteta. Ko ga najdete, mi sporočite, da se mu pojdem tudi jaz poklonit!« 9 Po kraljevih besedah so se modri odpravili na pot; in glej, zvezda, ki so jo videli vziti, je šla pred njimi, dokler ni obstala nad krajem, kjer je bilo dete. 10 Ko so zagledali zvezdo, so se silno razveselili.

BULHARŠTINA

střídnicе za jery jsou:

ъ > ѣ [ǣ] (*sǎn*)

ъ > е (*den*)

pslov. nosovky:

*pęť – *pet* (*e*)

*rąka – *rǎka* (*ǣ = ѣ*)

palatalizovala se *kv*, *gv* před samohláskami *ě*, *i* diftongického původu a dala střídnicе *cv*, *zv* (*cvete*, *zvezda*)

za pslov. skupiny *tj *dj *ktj *kti se vyvinuly střídnicе *št*, *žd*, *št*, *št* (*svešt*, *mežda*, *nošt*, *pešt*)

změna skupin:

TorT (pslov. *korva, *vorna, *gordъ) – **TraT** (*grad*)

TolT (pslov. *golva) – **TlaT** (*glava*)

TerT (pslov. *bergъ) – **TrěT** (*brjag*)

TeIT (pslov. *melko) – **TIěT** (*mljako*)

střídnicе za psl. *ě* je v slabice pod přízvukem široké 'a, mimo přízvuk e

vznik postpozitivního určitého členu

analytická deklinace, zánik pádové flexe

zachovávají se jednoduché minulé časy

Mt.2 kap.

1. А когато се роди Иисус във Витлеем Иудейски в дните на цар Ирода, ето, мъдрци от изток дойдоха в Иерусалим и казваха:
2. де е родилият се Цар Иудейски? Защото видяхме звездата Му на изток и дойдохме да Му се поклоним.
3. Като чу, цар Ирод се смути, и цял Иерусалим с Него.
4. И като събра всички първосвещеници и книжници народни, питаше ги: де трябва да се роди Христос?
5. А те му казаха: във Витлеем Иудейски; защото тъй е писано чрез пророка:
6. "и ти, Витлееме, земя Иудина, никак не си най-малък от Иудините воеводства; защото от тебе ще излезе Вожд, Който ще пасе Моя народ Израиля".
7. Тогава Ирод тайно повика мъдрците и узна от тях точно за времето, когато се е появила звездата,
8. и, като ги изпрати във Витлеем, каза: идете, разпитайте грижливо за Младенеца и, като Го намерите, обадете ми, за да ида и аз да Му се поклоня.
9. Те изслушаха царя и заминаха. И ето, звездата, която бяха видели на изток, вървеше пред тях, докато дойде и се спря над мястото, дето беше Младенецът.
10. А като видяха звездата, те се зарадваха с твърде голяма радост.

MAKEDONŠTINA

střídnice za jery jsou:

Ѣ > o (*son*)

Ѣ > e (*dan*)

pslov. nosovky:

***пѣтъ** – *pet (e), a (jazyk, jačmen)*

***рѣка** – *raka (a)/ někdy u*

palatalizovala se **kv, gv** před samohláskami **ě, i** diftongického původu a dala střídnice **cv, dzv** (*cvete, dzvezda*)

za pslov. skupiny ***tj *dj *ktj *kti** se vyvinuly střídnice **k', g', k', k'** (*svek'a, meg'a, nok', pek'*)

změna skupin:

TorT (pslov. **korva, *vorna, *gordъ*) – **TraT** (*grad*)

TolT (pslov. *golva) – **TlaT** (*glava*)

TerT (pslov. *bergъ) – **TrěT** (*breg*)

TelT (pslov. *melko) – **TlěT** (*mleko*)

za psl. slabičné **l** se vyvinula střídnice **ol** (*volk, solza*)

přízvuk je stálý na třetí slabice od konce slova (u dvoj- a trojslabičných slov tedy na první slabice)

kostituována jako spisovný jazyk r. 1944

specifické grafémy: pouze v makedonštině: **ќ** [k'] **ѓ** [g'] **ѕ** [dz]; pouze v mak. a srbštině (z ní přejeté): **ј** [j] **љ** [ɭ] **њ** [ɲ] **џ** [dž]

ЕВАНГЕЛИЕ СПОРЕД МАТЕЈ

Глава 2

1 А кога Исус се роди во Витлеем Јудејски, во дните на цар Ирод, ете, мудреци од исток пристигнаа во Ерусалим,

2 и рекоа: „Каде е Тој кој се родил, Царот на Јудејците? Зашто ја видовме Неговата звезда на исток и дојдовме да Му се поклониме.”

3 Кога го чу тоа, царот Ирод се вознемири, и целиот Ерусалим со него.

4 И ги собра сите главни свештеници и народните книжници и ги распрашуваше каде треба да се роди Христос.

5 А тие му рекоа: „Во Витлеем Јудејски, зашто пророкот напиша така:

6 ’И ти, Витлееме, земјо Јудина, никако не си помал меѓу Јудините првенци, зашто од тебе ќе излезе Владетел, Кој ќе го пасе Мојот народ Израел.’

7 Тогаш Ирод ги повика тајно мудреците и внимателно го научи од нив времето, кога се појавила звездата,

8 и испраќајќи ги во Витлеем им рече: „Отидете и распрашајте се точно за Детето, и кога ќе Го најдете, јавете ми, за да дојдам и јас да Му се поклонам.”

9 Тие, откако го ислушаа царот, тргнаа, и ете, звездата, што ја видоа на исток, одеше пред нив додека не дојде и не застапа над местото каде беше Детето.

10 И кога ја видоа звездата, се зарадуваа со многу голема радост.

11 И кога влегоа во куќата, го видоа Детето со Неговата мајка Марија, и паднаа ничкум и Му се поклонија; ги отворија своите сокровишта и Му принесоа дарови: злато, темјан и смирна.

12 И откако беа предупредени од Бога во сон, да не се враќаат при Ирода, заминаа по друг пат за својата земја.

13 А кога си отидоа тие, ете, Господов ангел му се јави на Јосифа во сон и му рече: „Стани, земи Го Детето, и Неговата мајка, и бегај во Египет, и остани таму додека не ти кажам, зашто Ирод ќе Го бара Детето за да Го погуби.”

SRBŠTINA A CHORVATŠTINA

střídnice za jery jsou:

ъ > a (*sav*)

ъ > a (*dan*)

pslov. nosovky:

*pęť – *pet (e)*,

*rąka – *ruka (u)*

palatalizovala se **kv**, **gv** před samohláskami **ě**, **i** diftongického původu a dala střídnice **cv**, **zv** (*cv/ij/ete*, *zv/ij/ezda*)

za pslov. skupiny *tj *dj *ktj *kti se vyvinuly střídnice **ć**, **đ**, **ć**, **ć** (*sveća*, *međa*, *noć*, *peć*)

změna skupin:

TorT (pslov. *korva, *vorna, *gordъ) – **TraT** (*grad*)

TolT (pslov. *golva) – **TlaT** (*glava*)

TerT (pslov. *bergъ) – **TrěT** (*br/ij/eg*)

TelT (pslov. *melko) – **TlěT** (*ml/ij/eko*)

střídnice za psl. **ě** dala **e**, **(i)je** nebo **i** (*breg/brijeg/brig*; *dete-deteta/dijete-djeteta/dite-diteta*)

Pozn.: spisovná srbština je ekavská i ijekavská (ekavsky se hovoří na většině území Srbska včetně Bělehradu, ijekavsky na západě Srbska, v Černé Hoře a Srbové v Bosně a Hercegovině a v Chorvatsku); spisovná chorvatština je pouze ijekavská (ikavská nebo ekavská varianta je jen nářeční).

za psl. slabičné **l** se vyvinula střídnice **u** (*vuk*, *suza*)

na konci slabiky se změnilo **l** > **o** (*Beograd*, *dao*)

srbština Mt.2. kap.

¹ A kad se rodi Isus u Vitlejemu judejskom, za vremena cara Iroda, a to dođu mudraci s istoka u Jerusalem, i kažu:

² Gde je car judejski što se rodio? Jer smo videli Njegovu zvezdu na istoku i došli smo da Mu se poklonimo.

³ Kad to čuje car Irod, uplaši se, i sav Jerusalem s njim.

⁴ I sabravši sve glavare svešteničke i književnike narodne, pitaše ih: Gde će se roditi Hristos?

⁵ A oni mu rekoše: U Vitlejemu judejskom; jer je tako prorok napisao:

⁶ I ti Vitlejeme, zemljo Judina! Ni po čem nisi najmanji u državi Judinoj; jer će iz tebe izići čelovođa koji će pasti narod moj Izrailja.

⁷ Onda Irod tajno dozva mudrace, i ispitiavaše ih kad se pojavila zvezda.

⁸ I poslavši ih u Vitlejem, reče: Idite i raspitajte dobro za dete, pa kad ga nađete, javite mi, da i ja idem da mu se poklonim.

⁹ I oni saslušavši cara, pođoše: a to i zvezda koju su videli na istoku, idaše pred njima dok ne dođe i stade odozgo gde beše dete.

¹⁰ A kad videše zvezdu gde je stala, obradovaše se veoma velikom radosti.

chorvatština

¹ Kad se je Isus u dane kralja Heroda bio rodio u Betlehemu u Judeji, dođoše mudraci od istoka u Jerusalem i upitaše:

² "Gdje je novorođeni kralj židovski? Vidjesmo njegovu zvijezdu na istoku i dođosmo da mu se poklonimo."

³ Kad je to čuo kralj Herod, uplaši se on i s njim sav Jerusalem.

⁴ On skupi sve glavare svećeničke i književnike narodne i upita ih, gdje bi se imao roditi Krist.

⁵ Oni mu odgovoriše: "U Betlehemu u Judeji; jer ovako stoji pisano kod proroka:

⁶ Ti, Betleheme, u zemlji Judinoj, nipošto nijesi najmanji među kneževskim gradovima Judinim, jer iz tebe ima izaći knez, koji će vladati narodom mojim Izraelom."

⁷ Tada Herod tajno dozva k sebi mudrace i točno ih ispita za vrijeme, kad im se je pojavila zvijezda.

⁸ Onda ih uputi u Betlehem i reče: "Idite tamo i raspitajte brižno za dijete. Čim ga nađete, javite mi; tada ću i ja doći i pokloniti mu se."

⁹ Oni poslušашe kralja i onda zaputiše. I gle, zvijezda, koju su bili vidjeli na istoku, išla je pred njima, dok nije napokon stala nad mjestom, gdje je bilo djetešće.

¹⁰ Kad vidješe zvijezdu, obradovaše se veoma.